

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum

Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.

Band: - (1747)

Heft: 7

Artikel: Vita Chrisitani Urstisii, [...], tandemque civitatis tabulario praefecti

Autor: Iselius, J. Christophorus / Urstisius, Christianus

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394609>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 24.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

VITA

(*) CHRISTIANI URSTISII,

*Artium Mathematicarum, dein S. Theologiae in Basiliensi Academia Professoris,
tandeinque civitatis tabulario præfecti;*

Scripta a

JAC. CHRISTOPHORO ISELIO,

Basiliensi, S. Th. D. & Prof.

MAgis eximiisque viris, qui ab omni memoria intra brevem terminum vitæ dignos sese sempiterna gloria præstitere, &, cum gravissimis laboribus pro re publica susceptis atque toleratis spatum hocce mortalis ævi, quod quidem ad vivendi tempus attinet, sibi ipsi quodammodo contraxissent coarctassentque, jacturam ejusmodi celebritate nominis in perpetuum duratura pensarunt, ac vere, quod Poëta ait,

Tom. II.

E e

vitam

(*) Miserat hanc Vitæ Urstisii descriptionem Vir Cel. ad G. C. Johannis, Gymnasii Bipontini Professorem ac Rectorem Cl. sub exitum a. 1725. Cogitabat eo tempore doctiss. Johannis de recudendis scriptoribus Hist. Germ. quos Urstisius collectos ediderat, iisque hanc enarrationem præfigere statuerat. Quum vero illa Urstisianorum scriptorum nova editio, nescio quo malo fato, in spongiā incubuisse, non æquum est visum, ut elegans libellus in scriniis vel in carcere detineretur: Cum & ipse Urstisius, & auctor digni videantur, quorum memoriam omnes pii eruditique colant, J. C. BECK,

vitam extenderunt factis , adnumerandus quoque
 sine dubio est *Christianus Urstius*, qui non magis
 de Basiliensi Academia , in qua ante sesqui lœ-
 culum vixit ac floruit , quam de optimis litteris
 atque disciplinis insigniter meritus est. Editus is
 in lucem fuit Basileæ paullo post auspicia Anni
 a C. N. CIJOXLIV. Patre *Pantaleone Urstio* ,
 viro spectatæ integritatis , & qui in senatum hujus
 Urbis adlectus eum locum non sine dignitate ad
 finem vitæ tuitus est : id quod eo quidem tempo-
 re haud perinde cunctis , ut quisque semel in am-
 plissimum locum erat lectus , in Helvetiæ civita-
 tibus , quippe Senatum quotannis noviter sibi le-
 gere & creare solitis , obtingebat , prout hac
 ætate nostra fieri communiter videmus. Quin-
 immo neque litterarum plane rudem hunc fuisse
Pantaleonem Urstium , certe veteres historias , ut
 poterat , diligenter attenteque legisse , adnotatio-
 nes quædam arguant atque observationes ad hi-
 storiam pertinentes , quas ex antiquis quibusdam
Chronicis , quanquam vernaculo sermone scriptis ,
 ipsemet excerptis , ac litteris mandavit , filius au-
 tem deinceps , hic ipse cuius vitam exponimus ,
 spisso Volumini hujuscemodi fragmentorum ,
 undiquaque collectorum & conqueritorum , ut
 institutis rerum Rauricarum Commentariis mate-
 riem præberent , sibi censuit inserendas esse , &
 hujus sui Parentis diligentiae deberi suamet manu
 in prima charta declaravit. Ipsa Gens *Urstiorum*
 ab ultima , vel certe longissima origine , quæ
 quidem repeti memoria possit , stirpis Basiliensis
 est , ædesque non ignobiles ab *arcendo* vel *cohi-*
bendo incendio dictas (vernacule *zum Schalten-*
Brand) sitas in longissima urbis via , quæque
 eam

eam veluti medium intersecat, multis annis tenuit. Nomen ipsum, quod latine scribentes nonnihil a germanica pronuntiatione inflectimus, addita una littera *Wurstiforum* fuit; unde & *Christianus* noster pro multorum ejus tempestatis doctorum hominum consuetudine græce ad verbum reddens sese in juventute *Allassiderum* (*) appellavit. Illa igitur in Gente ac domo natus is, cuius vitam scribere aggredimur, animum a prima pueritia ad bonas artes appulit, eaque usus opportunitate, quam ipsi Patria suppeditabat, scholarum quidem puerilium spatia An. CI C I C L V I I I emensus est; inde biennio post lauream artium liberalium, & iterum aliis duobus annis lapsis earundem disciplinarum Magisterium more & ritu jam olim in Academias introducto cepit; non sine insigni laude, magnaque de se in posterum concitata exspectatione. Ex eo nomen Sacris Litteris dedit; sed cum earum studio adeo diligenter tam omne genus Mathematicarum Scientiarum, quæ quidem illa tempestate vel ex libris peti, vel a vivis Doctoribus addisci poterant, quam cuncti ævi historiarum investigationem conjunxit, ut, cum in singulis paucos pares haberet, etiam ex his, qui in iis solis elaboraverant, de ipso tamen difficile dictu esset, eccius disciplinæ de tribus cognitione atque intelligentia potissimum excelleret. Mathemata quidem jam inde ab A. CI C I C L X V . vixdum expleto anno ætatis uno & vicesimo publica au-

E e 2

ctori-

(*) Nomen compositum est ex "Αλας, farcimen, & σιδηρος, ferrum.

Etoritate in Academia docere cœpit , ei ipsi , quo
 fuerat Præceptore usus , *Johanni Acronio* , natione
 Frisio , suffectus . Ac tum quidem præter assi-
 duas recitationes , publicas pariter atque domesti-
 cas , quibus ipsum cupidæ harum pulcherrima-
 rum artium juventuti maximos uberrimosque fru-
 ctus attulisse accepimus , etiam libellos quosdam
 eodem pertinentes hoc in munere edidit ; veluti
Arithmeticam doctrinam , & *Quæstiones in Purbachii
Theorias Planetarum* . Qui libri longo deinde
 tempore Mathematicarum disciplinarum Professo-
 ribus in Basiliensi Academia materiem scholarum
 atque explicationum publicarum præbuere , tales-
 que sunt omnino , ut iis lectis facile homines
 docti intelligent , quam non perfunctorie isto in
 studio versatus fuerit *Ursinus* , quam pauca eum
 fugerint in hisce artibus , quæ disci tum quidem
 poterant , denique quam non difficile ipsi fuerit
 futurum , cæteris suæ ætatis palmam eruditionis
 in illis præripere , nisi eodem tempore incredibi-
 lem diligentiam , & propemodum ante ipsum
 inusitatam in historiarum investigatione atque de-
 scriptione posuisset . Nimirum qui res omnis
 ævi memoratu dignas mature admodum perdi-
 cerat , ac omne genus auctorum in lucem edito-
 rum , e quibus aliqua pars hujuscemodi notitiae poterat
 hauriri , studiosissime pervoluntarata , statuit pro se
 quoque amplificare exaggerareque ejusmodi dis-
 ciplinam , & , quem ipse ex aliorum monumen-
 tis atque commentariis cœperat voluptatis simul
 & utilitatis fructum , eundem suo pertinacissimo
 labore assiduisque vigiliis parare atque afferre aliis .
 Accessit singularis quidam erga Patriam affectus ,
 qui stimulos optimo viro atque civi adderet , uti
 ejus

ejus præcipue vetustas origines ac historias expli-
care illustrareque aggrederetur. Opus erat ar-
duum , ac ante id tempus ob summam difficul-
tatem , quam plerique in tanta paucitate veterum
memoriarum atque monumentorum vinci ac su-
perari posse desperabant , penitus desertum negle-
ctumque. Sciunt , qui in Basiliensi , atque adeo
Raurica , antiquitate non plane sunt hospites ,
quanquam Urbs ipsa inde ab Hungarico excidio ,
cum A. post C. N. ICCCCXVII gens ferocissi-
ma atque omnis tum fere Europæ terror & cala-
mitas ipsam evastavit ac in cineres rededit , nun-
quam postea vi hostium capta atque intra moenia
sua afflita fuerit ; tamen crebris incendiis atque
etiam tremoribus terræ cum incendio plerumque
junctis , præcipue autem illo atrocí acerboque
casu , qui A. CICCCCLVI. [1356.] longe ac
late circa Jurasum montem firmissima quævis
ædificia miserabilem in modum partim concussit
evertitque , partim flammis ex ipsa domuum
ruina , ut sit , enatis atque erumpentibus ma-
gnam ac pæne præcipuam ejus partem simul exuf-
fit & concremavit , ita omni copia veterum
chartarum ac memoriarum , cum quæ universim
ad civitatem pertinerent , tum quæ privatorum
erant propriæ , nudatam ac spoliatam suisse , ut ,
nisi hæc egestas aliunde esset expleta , nisi vetu-
stiores res Rauricas alia plane ratione ac via , aliis-
que ex documentis homines docti ac seduli inda-
gassent atque eruissent , seipsam , qualis vel ante
tertium quartumve sæculum extiterit , necessario
ad hanc diem fuerit ignoratura. Quapropter dici
verbis non potest , quantum adhibuerit industriæ ,
quam graves ærumnas tolerarit , quot in partes

formasque sese vertere opus habuerit, ut huic penuriæ succurreret, ac sic quoque perpetuam seriem historiæ Rauricæ contexeret, noster iste *Ursilius*. Vel sola profecto deformatio designatioque, non jam Operis ipsius dico, sed vel laboris tantum, sive ejus viæ & rationis, qua materies illa conquiri & parari deberet, e qua id Opus postmodum construeretur concinnareturque, quemlibet non valde constantem in proposito, aut voluptatem studiorum minus laboriosam paullum modo huic ærumnosæ & molestæ præferentem, in ipso limine adituque sine dubio absterruisse. Hic vero certus, nullum genus curæ, studii, laboris recusare, dum veritatem profundissime demersam erueret aliquando & in claram apertamque lucem proferret, quidquid usquam in Urbe atque circa Urbem tam apud Collegia sacra ac monasteria, quam peres quoslibet homines privatos supererat veterum chartarum, Diplomatum, memoriarum, commentariorum, Annalium etiam de rebus in hacce regione gestis, pertinaci assiduaque multorum annorum diligentia & sollertia plane singulari excusit excerpitque, tanto numero, ut vel foli indices titulorum ex eo, quod initio commemoravi, *Collectaneorum Ursilianorum Volumine* a me in privatos usus studiorum adnotati collectique plures paginas impleverint. Neque vero in ea re, quod nonnemo forte expers hujuscemodi studiorum opinabitur, laborem solummodo assiduum crebrasque pertulit vigilias, aut illas duntaxat molestias & ærumnas in se suscepit, quæ in tot explicandis declarandisque veteris ac persæpe fugientis & evanidæ scripturæ siglis ac pæne ænig-

ænigmatis necessario devoranda erat ; sed etiam porro ingenii acuti ac multa jam arte atque meditatione exercitati vim adhibuit ejusmodi , quæ multis in locis ac sententiis istorum monumentorum ea videret inveniretque , ac deinde ad varias partes antiquæ nostræ historiæ explanandas & confirmandas aptissime converteret , quibus simili ratione deprehendendis aut investigandis pares pauci fuissent , sollertia autem atque perspicacior fortasse nemo . Ceterum hoc primo & longe præcipuo labore perfunctus , veluti materia cæsa & comportata , ipsa deinde opera , quæ animo destinaverat , faciliti negotio , sed cura profecto & sollertia haud minore , perfecit absolvitque . Initium ab *Epitoma Historiæ Basiliensis* factum , Anno CICICLXXVII latino sermone edita , quæ pariter gustum aliquem largioris epuli , quod cummaxime instruebat , doctis hominibus præberet , pariter etiam ipsorum judicia mature tentaret exploraretque ; cum omnino is liber majoris voluminis , in quo vel maxime elaborabat *Urſtius* , concinnum aliquod & valde accuratum esset Breviarium , resque omnes , quæ dignæ viderentur studiosorum antiquitatis cognitione venusto in compendio terse ac perspicue exhiberet . Et secuta est profecto doctissimorum quorumvis hominum elegantiumque æstimatorum hujuscemodi laboris litterarii singularis quædam & mire conspirans approbatio , qui inde ex eo tempore nunquam cessarunt veluti certatim rogare atque obsecrare *Urſtium* , ne tardaret illud etiam amplius copiosiusque opus , cuius brevem tantum adumbrationem ac delineationem , edito hocce Breviario , præmiserat , quam primum

promere. Neque tamen prius, quam anno dein-
 de tertio, id in lucem est editum: non tantum,
 quod adduci nequiret homo omnis officii obser-
 vantissimus, uti minus propterea discipulorum
 studiis inserviret, qui disciplinas Mathematicas
 tam publice in Auditorio Academiæ, quam pri-
 vatim domi suæ sollertiaſſime tradentem vehemen-
 ter gestiebant audire; verum ideo quoque vel
 maxime, quoniam affidue rimanti atque investi-
 ganti multæ undique chartæ ac notitiæ veteres
 antea nondum cognitæ ac lectæ quotidie offere-
 bantur, quæ partim variis illorum commenta-
 riorum capitibus amplius illustrandis & confirman-
 dis, partim etiam historiis quibusdam ad res Rau-
 ricas pertinentibus noviter describendis explican-
 disque materiem amplam atque uberem suppedita-
 rent. Ceterum de ipso Opere, quod passim
 eruditorum virorum manibus, qui quidem Ger-
 manice sciunt, teratur, ac plurimorum elogiis
 jam pridem ornatum & cohonestatum sit, nihil
 necesse arbitror, multa dicere. Tantum in illo-
 rum gratiam, qui ejus sermonis expertes ipsi per
 se id legere atque æstimare haud valent, & tamen
 vitam *Urfisi* ac merita in bonas litteras sic quo-
 que avent cognoscere, paucis memorabo: Quum
 in duas omnino partes distributi illi sint Commen-
 tarii, priorem quidem, quæ vetustæ regionis
 Rauracorum pariter cum omni circumquaque vi-
 cino tractu descriptionem continet, perfectæ
 cujusdam Chorographiæ specimen velutique exem-
 plar esse, in qua nihil ad historiam cujuscunque
 oppidi, pagi, vici, arcis, fluminis, rivi, mon-
 tis, nemoris, præcipue vero etiam ad stemmata
 Gentium ac familiarum illustrium, quæ varijs
 tempo.

temporibus in iisdem hisce oris locisque effloruerunt, aliquo pacto pertinens desideretur, quod quidem ex vetustis chartis ac memoriis humana industria erui illa tempestate potuerit: Partem vero alteram ejus Libri, non tantum res ab omni vetustate in hac regione Raurica, & reliquo circumquaque vicino tractu gestas pariter cum Episcoporum Basiliensium serie atque factis venuste copioseque, quantum ex omni genere monumentorum colligi ac pervestigari poterant, exponere; verum etiam multa capita partim antiquæ illius Alemannicæ atque Francicæ historiæ, partim ejus, quæ paullo est recentior, ac saltem nomen paullum immutavit, Germanicæ, Gallicæ, Burgundicæ, quatenus hæ cum nostra ista aliquo pacto junguntur & cohærent, mirifice illustrare; ut, qui unam ex ipsis penitus discere & cognoscere voluerit, is libro *Urstifiano* carere nullo modo queat. Sed de hoc jam satis. Ceterum ipse eadem tempestate atque opera, certe ex eadem sylva materiarum, quam indefatigabili labore ab illo comportatam & coacervatam undique esse supra ostendimus, aliud porro opus egregium exstruxit, quod etiam proprius ad hanc Basileam nostram pertineat, ac industriam solleteriamque auctoris nihilo minorem, quam illud Chronicon Rauricum, prodat; quanquam volume ac mole sine dubio vincatur. Observaverat *Urstifius* vel primus vel inter primos certe munimentum illud a Valentiniano Romano Imperatore prope Basiliam excitatum, cuius mentio est apud *Ammianum Marcellinum*, (*) & quod idem

Ee 5

iste

(*) Hist. L. XXX, C. 3.

iste auctor ab accolis *Robur* scribit appellatum fuisse, partem esse Urbis nostræ eam ipsam, quæ in summo clivo atque colle eo, qui ad ripam dextram Birseci rivuli, quo loco iste in Rhenum effluit, leniter assurgens desuper huic fluvio imminet, ac priscæ appellationis vestigia retinens, cum pluribus vicis, insulis, areis constet, tamen ab omni memoria suo quodam ac proprio nomine, *auf Burg*, a reliquo oppido secerni ac distinguui consuevit. Argumenta in eam rem complura afferebat, valde firma & probabilia. Nam praeter nomen istud, quod modo dixi, multis utique indiciis ac documentis constat, vetustam illam Basiliam *Ammiano* memoratam, & prope quam adeo munitum illud Valentiniani exstructum hic Scriptor narrat, ad ripam utramque Birseci paullum in longitudinem porrectam, neque a Reno tam procul excucurrisse, ac ea, quæ nunc est urbs, neque etiam in geminum clivum, cui plurimis jam annis maximam partem incubit, valde adhucdum adscendisse. Unde conficitur, & quadrare egregie in eum collem *Ammiani* verba, cum prope Basiliam *Roboris* nomine munitionem esse exædificatam ab Romano Imperatore narrat, & situm ipsum mire accommodum atque opportunum fuisse arci ejusmodi, quæ coërcendis ac refrænandis Alemannorum jam tum ad sinistram Reno amnis ripam, Basiliae obiectam, agentium, crebris træctionibus, excursionibusque in vicinam Provinciam, potissimum destinabatur; præsertim cum longissimo inde tractu nullus usquam sese ostendat locus, qui ita alte supra ripam ipsam fluminis editus elatusque sit, vel tam longe in oppositos ultra Rhe-

num

num campos collesque prospectum habeat. Accedunt denique & nummi , qui in ista tantum , quam dixi , gemina regione Urbis , sed tamen præcipue in illa parte editiore , cui ab omni retro vetustate nomen fuisse **auf Burg** , supra indicavi , haud admodum rarerter ex fundamentis ædium effodiuntur , maximam partem Constantinianorum temporum & vel præcipue ipsius Gratiani , Parentisque ejus Valentiniani , item & Valentis ac Valentiniani junioris , qui dubitare neminem sīnant , quin ea loca ante excidium Romani imperii ab hominibus inhabitata , atque adeo domibus atque ædificiis frequentata fuerint.

Non videtur hoc loco prætereundum esse , quando tam opportune in mentionem *Roboris a Valentiniano prope Basiliam conditi* incidimus , præter testimonium *Ammiani* , quod unicum in eam rem occurrerat *Ursilio* , aliam quoque existare auctoritatem mire aptam ad hancce historiam confirmandam illustrandamque in L. 33. *Cod. Theod. de Cursu publico* , quando hæc lex præscriptis nominibus Valentiniani , Valentis & Gratiani A A A. memoratur data esse Idib. Jul. Robore Gratiano III. & Aequitio Consulibus , qui idem ipse est annus , quo perfectam eam munitionem fuisse *Ammianus* tradit ; unde nimirum etiam ibidem tantisper habitasse & res imperii administrasse illum Principem liquet.

Hancce itaque Urbis nostræ regionem libro singulari ornare ac describere aggressus *Ursilius* , cum reliqua omnia , quæ ad ejus antiquitatem & præcipuorum quorumvis ædificiorum variis tem-

pesta-

pestatibus ibi exstructorum notitiam pertinent, diligenter ac venuste exposuit, tum vero Summi Templi, quod pariter ea regione Urbis continetur, historiam prodidit ejusmodi, ex plurimis vetustis chartis monumentisque excerptam & collectam, quæ non modo a nostris hominibus cum summa voluptate legatur, verum alienos quoque utili & jucunda multarum rerum notitia instruere sit idonea. Ceterum hic liber necdum in publicam lucem editus dominum nunc cummaxime habet virum pl. Rev. atque ejusmodi possessione vel in primis dignum, *Job. Henricum Bruckerum* (*), Ecclesiæ oppidi Lucisvallensis in agro nostro Raurico Pastorem & Concionatorem, omni genere virtutum ad hoc gravissimum munus recte gerendum ornatum, quem facile speramus, illius usum doctis hominibus & hujus antiquitatis studiosis, ubi ipsorum desideria id videbuntur flagitare, lubenter concessurum esse.

Sed ad *Urstifum* revertimur. Qui post exantlatos superiores labores animum continuo ad aliud Opus egregium applicuit, cuius etiam multo latius patet utilitas, cum id plane parti longe nobilissimæ historiæ Germanicæ præclaram facem posset allucere. Nempe invenerat in illa diligentissima conquisitione & investigatione monumentorum ad antiquitates Rau-

(*) Est iste Vir hoc ipso anno ad Pastoratum Ecclesiæ Petrinæ Basiliensis suo merito vocatus, postquam per complures annos Archidiaconatum Ecclesiæ Cathedralis gessisset. Filius ejus est ejusdem nominis Historiarum in Acad. Bas. Prof. Clariss.

Rauricas pertinentium non pauca etiam Chronica manu exarata *Ursilius*, partim nunquam antea prælis excusa, partim multo locupletiora atque emendatoria, quam edita fuerant ad eam diem; videbatque omnino, plurima in iis contineri, de rebus Germaniæ præsertim, quæ dignissima essent hominum elegantium cognitione, neque tamen in illis Commentariis atque annalibus Rauricis, quos dixi, locum idoneum ac proprium usquam habuissent. Quapropter non longa instituta deliberatione illud sibi deinceps negotii datum esse credidit, ut quidquid in eo librorum acervo bonæ frugis atque eximium videbatur, id cunctorum usibus palam proponeret. Sic ergo natum est geminum Volumen Scriptorum ad res in Germania gestas inde ab Henrici IV Imperatoris tempore illo infesto ac mire turbulentio usque ad A. CCCCC. pertinentium. De quo novo & adeo ultimo viri diligentissimi labore nihil attinet hoc loco plura dicere, non modo quod istorum ipsorum editioni librorum opportune iteratæ hæcce *Ursili* vita præfigenda est; verum etiam ideo vel maxime, ne quidquam a me præcipiatur præcerpaturque eorum, quæ Clarissimus Editor (*), vel potius Restitutor Operis de illius laude ac præstabilitate ex ditissimo penu doctrinæ suæ, multis jam insignibus documentis declaratæ, expromere cogitat; quando hic suo jure postulare potest ac debet, ut ejusmodi argumentum integrum & illibatum sibi servetur & relinquitur.

(*) Vide Not. sub initio positam.

quatur. Haec tenus de libris & commentariis
Urstisii. (*)

Vix hæc ad finem erant perducta , cum ecce
tibi alia viro subnascitur laborum series , non
quidem fortassis rei publicæ litterariæ pariter ,
uti superiores fuerant , utilium , sed Patriæ ipsius
profecto , huic , inquam , Basiliæ nostræ , sine
ambiguitate longe fructuosiorum ; ac tanto magis
quidem , quoniam , cum tempora incidissent
ejusmodi , quæ virum *Urstisio* similem ad duo
munera tam ab se invicem , quam a superioribus
istis diversa ex ordine admoveri , ac , si opus ,
etiam compelli , necessario requirerent , nemo
tamen inveniebatur tum quidem , de quo tantam
spem civitas nostra , quantam de hoc , valeret
concipere.

Duo viri in Basiliensi Academia ea tempestate ,
& erat annus A. N. C. CI C I LXXXIII , publice
pro

(*) Libris ab Urstisio editis addi debent Paulli Æmilii
& Arnoldi Ferronii Historiæ de Gestis Francorum , ad a.
1574. perductæ , & in germanicam Linguam versæ , Ba-
sileæ in f. excudit Henricus Petri. Cœterum invenio Ema-
nuelum Urstisium , Basiliensem , Medicum sub initio sæ-
culi XVII florentem , & Biennæ Medicinam facientem ,
observationes Medicas Epistola comprehensas data Biennæ
d. 21. Jan. 1615. Fabricio Hildano misisse , quas iste Ope-
ribus suis inseruit. Vid. Fabricii Hild. Centur. Epist. 28.
Nec dubito hunc fuisse Christiani nostri filium , quem
Medicæ Facultatis Basil. Matricula docet , a. 1594. in nu-
mero Studiosorum Medicinæ fuisse ; quum alias istius
gentis , nunc penitus extinctæ , propagines haud invenia-
mus. J. C. B.

pro cathedra sacras litteras docebant, *Simon Sulcerus*, & *Ulricus Coccius*, ille præter Professionem Theologicam etiam primario Urbis templo præfectus Ecclesiarumque Antistes, hic simul Pastor Ædis Petrinæ. Nam qui tertius in Collegio esse debebat, & quodam tempore fuerat, *Job. Jac. Gryneus* non multo ante vehementer poscenti Palatino Principi Johanni Casimiro concessus fuerat, uti operam ipsi tantisper in constituenda Ecclesia Academique Heidelbergensi navaret, quoad hac re perfecta a civitate nostra revocarentur. Ibi accidit, ut ambo illi superiores intra spatum paucorum mensium tam ingravescente senectute, quam orta inde imbecillitate perpetua valetudinis morbisque propemodum concatenatis, commisso sibi munere amplius fungi prohiberentur. Quapropter cum ejusmodi incommodo remedium deinceps ab ipfismet exspectare, ut erat utriusque ætas, vanum omnino & frustraneum videretur, re diligenter ac serio deliberata expensaque factum decretum est, conspirantibus Senatus Urbani pariter atque Academicī sententiis, ut senes quidem illi duo, quemadmodum optabant & necessario petebant, rude donarentur; interea vero, donec alterutrius mors novis consiliis locum ac viam ostenderet, viri tres alii sanctissimam disciplinam traderent Academicæ juvenuti, *Christianus hic noster Urtisius*, *Johannes Brandmüllerus* & *Beatus Helius*. Et hosce quidem cunctos mandato sibi munere pro sua quemque parte egregie functos multis præclarisque documentis comprobatum habemus. Sed ne tamen obscurum esset, primas utique datas fuisse *Urtisio*, illud facit, quod hic, *Ulrico Coccio* altero post

anno fato functo , cum necdum Heidelberga *Grynaeus* rediisset , quam *Coccius* tenuerat cathedram , absque ullo ambitu concordibus utriusque Ordinis suffragiis statim honestissime est consecutus.

Neque vero docendo solum ac disputando hoc in munere sacrarum litterarum studia mirifice adjuvit ; sed pro sua pietate ac prudentia alia quoque in re maximi momenti utilissimam Patriæ navavit operam. Nam cum *Sulcero* atque *Coccio* Professoribus nescio quo pacto (neque enim hic satis idoneus est locus de eo negotio copiosius exponendi) Basiliensis Ecclesia ab Helveticis ceteris , quibuscum antea inde a beato Oecolampadio arctissimo fœdere conjuncta fuerat , sensim abstracta esset , ac jam pæne prorsus avulsa , qui captum ex ea re dolorem etiam vivis illis & cum maxime florentibus nunquam dissimulaverat *Urstius* , simulac provinciam suscepit ejusmodi , quæ facultatem aliquam daret , medelam ei malo affrendi , jam tum ante redditum *Grynaei* nihil habuit prius aut antiquius , quam uti repudiatis istis ultimis consiliis ac sententiis , quæ profecto etiam aliis multis viris optimis , & religionis atque Patriæ amantissimis valde displicuerant , totum se se ad primorum temporum instituta exemplaque referret & conformaret , atque Helvetiorum fratum concordiam studiose tam ipse pro se coleret , quam colendam aliis suaderet. Et successit sane hæc res præclare , *Grynaumque* paullo post Heidelberga revertentem , cum is eandem plane viam & rationem sibi insistendam esse , etiam ante iter Palatinum , in animum induxisset , mirifice sublevavit.

Nihil

Nihil agebat jam vel cogitabat *Urtisius* aliud, nisi de suscepta tam feliciter provincia porro quoque ornanda. Jamque in eo erat, ut insignia Doctoris Theologi, ipso Brabeuta *Grynaeo*, primo quoque tempore capesseret; cum præter opinionem tam *Urtisii*, quam aliorum, vacante tum forte præfectura tabularii, Senatus civitatis gravissimam provinciam ei potissimum mandandam esse decernit. Cujus quidem decreti fortassis haud abs re fuerit cauſas & rationes paullo altius repetere, ne vel Ordo Amplissimus in *Urtisio* a sacra cathedra quomodo cunque detrahendo non pro reliqua sua pietate ac prudentia fecisse existimetur, vel ipse *Urtisius*, qui in ea re morem Senatui sine detractione gessit, contra officium constantiamque Doctoris Christiani aliquid peccasse possit videri. Quanquam sane omnis ista dubitatio verbo pæne unico expediri potest, cum constet ea tempestate non tantum gravissima jura nostræ civitatis, cuius incolumitate Ecclesiæ quoque securitas, ac tranquillitas continetur, a vicinis quibusdam impetita atque oppugnata esse, verum etiam ipsi religioni varia undique pericula fuisse intentata, hasque ob cauſas in Senatu Urbano gravissimas deliberationes quotidie institui solitas. Ecquis enim non intelligit, in ejusmodi discrimine plurimum omnino reip. interfuisse, adhiberi vel maxime hominem simul sacrarum litterarum plena ac perfecta cognitione præditum, simul rerum atque jurium civitatis apprime intelligentem? Ne longior sim, ut quisque vel prudentia alios anteibat, vel religionem atque Patriam præcipue cordi & curæ habebat, ita constans & acerrime pugnabat contendebatque,

utramque pariter in manifestum adduci discrimin, nisi *Urtifius* eligeretur. Nam, ne vel hoc omittam, quod rerum nostrarum gnaris in mentem venire isto loco posset, qui solus tum quidem præter *Urtifium* ad eandem tuendam dignitatem mite aptus in civitate erat *Bonifacius Amerbachius J. C. & Syndicus*, præterquam quod alio jam in munere operam reip. navabat, atque adeo ad ejus causas defendendas pridem erat auctoratus, nimium insuper proiectus ætate esse credebatur, quam uti novum onus ejus humeris senibus imponendum esse videretur. Quæ cum ita sint, minime profecto nobis verendum est, ne quis homo cordatus & quorumvis officiorum prudens æstimator, vel Senatum illum, qui *Urtifium* sibi ad curam tabularii litterarumque publicarum adlegit adscivitque, vel etiam *Urtifium*, qui Senatus Auctoritati ac mandatis paruit, quidquam in seculi culpæ suspicetur admisisse.

Illud tantum voluissent, sed frustra, eheu! omnes boni ac pii, quibus Patriæ salus atque utilitas cordi erat, uti provinciam tanta cum spe atque exspectatione cunctorum, tam prudenti consilio, tam denique necessario commissam, etiam longiori tempore, quemadmodum ætas ipsius, &, quæ ad eam diem fuerat, valetudo polliceri videbantur, retinere ornareque potuisset. Verum enimvero ita tulit casus infestus, ut hujuscce sui consilii breves tantum, & sane præclaros atque uberes, sed non etiam diurnos fructus ferrent optimi illi & sapientissimi Viri, qui tum Basiliensem civitatem administrabant. Etenim dum ille ad novum genus laborum & curarum
etiam

etiam novam quandam industriam atque assiduitatem conatur afferre, dum & dies totos in Conciliis ac deliberationibus Senatus, vel in tabulario isto publico conterit, & noctes excutiendis chartis ac membranis eodem pertinentibus indesinenter consumit, uno verbo, dum se ipsum & illam suam superioris temporis indefatigabilem industriam vincere omni modo studet, vixdum sesquianno ita exacto, plane in flore ætatis, quippe annos natus haud amplius XLIV. & menses tres, A. CICLOLXXXVIII. a. d. III. Cal. April. finem fecit vivendi. Ceterum quanto cum luctu Magistratum, qua cum civitatis universæ mœstitia, quo dolore hominum doctorum tam hujus Urbis, quam eorum, qui usquam terrarum *Urtifium* noverant ac libros viri legerant, obierit, non jam dico; ne Panegyricum potius ei dicere, quam ipsius vitam describere videar voluisse. Sepultus est in præcipuo Urbis Templo, eo ipso, cuius omnem vetustatem atque historiam docto illo & laborioso Commentario, quem supra commemoravi, exposuerat illustraratque. Funus curavit ac monumentum defuncto erexit uxor *Valeria*, ex vetere atque in primis honesta Murerorum familia progenita, quæ cum ipso conjunctissime in matrimonio vixerat, septemque ei liberos perperat utriusque sexus. Ex filiis fuit, qui honores in civitate postmodum caperet; studiis tamen operatus est, quod resciscere potuerimus, nemo.

* * *

In Epistolis ad *Wolfg.* & *Abrah.* *Musculos exara-*
tis, quarum *aὐλόγαρα* Zoffingæ adservari dicun-
tur, extant litteræ *Christiani Urslii*, quas non
inutile erit hoc loco subjicere.

Clariss. Viro, D. Abrahamo, Wolfgangi filio,
 MUSCULO, Patriæ eruditionis hæredi, Dno
 f. Bernam.

S. P. Innotuit mihi, Clarissime Vir, indicio
 M. Francisci Fischmanni, Pippinensis Ecclesia-
 stæ, asservari isthic in Collegii vestri Bibliotheca,
Chronicon quoddam Manuscriptum, ni fallor,
 multa rerum Helveticarum antiquitate refertum.
 Authorem & titulum Libri non tenebat, antiquus
 item an novus esset, ignorabat. Referebat tan-
 tum, D. Christianum Amportum, Collegii vestri
 præsidem ex eo cuidam commonstrasse, quantum
 Witlispachium oppidum Urbem vestram ætate
 præiret. Inde conjicere potui, Librum eum
 molienti mihi Rauracorum exactam descriptionem
 usui esse posse. Rauracos enim appello Juræ
 montis accolas, inter quos Buchsigaui vestri
 Arola flumine austrotenus terminati recensendi ve-
 niunt. Cum vero tua erga me voluntas aliorum
 relatu multo ante mihi innotuerit, quanquam
 collatis non acceptis beneficiis amicitias sancien-
 das esse norim, existimavi tamen te pro tua vir-
 tute, hoc mendicandi genus, ad quod instituto
 meo sum pertractus, mihi haud quaquam vitio
 versurum, quin potius tuam, sicubi fieri queat,
 benevolentiam mihi declaraturum. Oro igitur,
 humanissime Vir, ut, siquidem liber is ejusmodi
 sit,

fit, quem sine vestro damno vel præjudicio mihi communicare possitis, apud eos, quorum interest, meo nomine efficere digneris, quo ejus mihi copia fiat. Nisi tantæ sit molis, ut viatorem nimis oneret, tuto eum modesto huic & eruditio juveni, Joh. Jac. Bumanno, alumno Tigurino, Scholæ nostræ aſſeclæ, mihi ferendum tradere poteritis. Quod si volumen amplum sit, nisi grave sit, obſecro, ut alia occasione mihi reddi cures; in vecturam si quæ expendenda sint, lu-bens dissolvam, bona fide recipiens, effectu-rum me, ut paucos post dies iterum ad vos re-deat. Sin autem aliquid sit, quod theſauri loco habeatis, nolim vobis eſſe moleſtus. Ego vicis-sim ex gratæ officiosæque talionis lege, ſicubi mea tibi opella uſui eſſe queat, benevolentiae inutuum ſpondeo. Vale, Vir Clarissime, meæ-que importunitati ignosce. Basileæ. 8. Julii.
1579.

T. Studioſiſſimus.

Christianus Urſius

Mathemat. Profess.

(*) Virtute & eruditione præstantissim. Viro,
D. Jo. *Guilhelmo STUCKIO*,
Professori & Scholarchæ Tigurino, Domino &
Amico suo colendo.

S.

Nunc tandem Ornatiss. D. Stucki, otium qualemque nactus, ad literas tuas ex officio mihi respondendum esse duxi. Fuerunt enim illæ bimestri abhinc ad me datæ, amore & benevolentia erga me refertæ, ut effusus tuus in me animus, ad reponendum amicitiae mutuum dudum cessationem omnem abrumpere debuisset. Verum, quamquam tardius me ad id composuerim, confido tamen te id variis negotiorum remoris libenter adscripturum. Evidem quod postremis, ut arbitror, ad Clariss. Virum D. *Lavatherum* literis, missoque ad te *Basilensis historiæ præambulo* tuam (utpote singulari virtute & eruditione prædicti, simulque antiquitatis studiosi Viri) notitiam familiaritatemque mihi conciliare optarim, tu vero oblatum hominis et si ignoti, amice tamen erga te affecti, votum, adeo promte amplexus sis, ut etiam res tuas hoc nomine cūjusdam boni accessione auctas es duxeris: id potius

(*) Cum superior illa Urstisi Vita jam prælum exerceret, atque ego varias, quæ apud nos hinc inde in Scriniis reconditæ latent, hujus Viri Epistolas conquirerem, opportune mihi oblata est hæc Epistola ex *αὐτογράφῳ*, quod in Archivo Eccl. Tig. Tom. XLV. p. 411. habetur, amica manu descripta, quam præcedenti subjungere visum est. Forte alia vice delectum Epistolarum Urstisanarum ad nostrates tecum communicare licebit. J. B.

tius synderissimi candoris tui, quam ullius in me
 rei fuisse agnosco, quæ ad amicitiam mecum con-
 trahendam firmiterque colendam allicere te potue-
 rit. Atque ita cætera quoque mihi abs te tributa,
 animi potius amanter affecti voces, quam digna
 mihi præconia excipienda esse novi: Quocirca ob
 propensam tuam in me voluntatem, qua me
 amicorum tuorum numero non indignum censue-
 ris, gratias ago habeoque summas, profiteorque
 me porro amici officium, non verbis solum, sed
 & facto data occasione prosequuturum. Deus fa-
 xit, ut istæ mutui amoris primitiæ uberem ali-
 quando messem consequantur. Rerum Basileensi-
 um præludium a me editum, & ad te aliasque
 multos viros doctos missum est idcirco, ut eos ad
 institutum meum promovendum excirem, adi-
 tumque historiis pararem. Quamquam, cum
 tot nævis conspersum sit, ejus me pudeat atque
 pœniteat. Cœterum, quæ illius occasione de te,
 tuorum que Majorum apud Claronenses nobilitate,
 ubi eos Secoviensis Ecclesiæ vasallos fuisse memo-
 ras, gratissima mihi jucundaque lectu fuerunt, in-
 primis vero volupe mihi suit, te Basileam pueritiæ
 tuæ altricem facere, eoque in Cœnobio apud ma-
 terteram a teneris educatum, in quo postea ego,
 Magistratus nostri jussu atque permisso, & quidem
 eadem *Fulachiana* habitatione usus, integrum bi-
 ennium, annum videlicet supra sexagesimum,
 quintum & sextum, transegi, cuius rei præsens
 Oeconomus utpote hospes, omnesque nostri mi-
 hi testes. Quocirca si quid pro locupletanda Ba-
 filea apud te sit, aut alibi noris, ut ejus me par-
 ticipem faeere digneris, obnixe rogo: ego quicquid
 abs te earum rerum profectum fuerit, tuo adscri-

bam nomini. Demum quod mihi muneris Academicici caussa, ad quod ἐνώπιον ανωτερόν pertractus sum, gratularis, accipio id tanquam ab amico profectum, agoque gratias, ego si vestris eo commendare potero, promptissimum me in comprehendendis eorum conatibus sentient. *Matthiam* sane *Cellarium*, tum ob singularem modestiam, tum ob industriam atque diligentiam ab omnibus laudari Scio: e cœteris vero quod nonnulli diligentes & assidui sint, pronuntiare nequeo, idque eam ob causam, quod reliquorum classicorum & ad gradus aspirantium more, negligentiarum censuram, quæ singulis mensibus bis habetur, non subeant. Existimarem autem, e re ipsorum fore, si lectio-nes sibi præscriptas tam stricte frequenter tene-rentur, ut, quemadmodum alii, absentiae suæ rationes coram Magistris nostris, reddere cogeren-tur, ita enim & de cuiusvis profectu & diligentia certius ad vos scribere possem. Tuum erit, quia Scholæ præfectum agis, super ea re deliberare, & quid statuatis, significare. Faxit Christus, ut omnes sitis diutissime incolumes. D. *Triibius* datis nuper ad me literis ipsum ad nos brevi descen-surum promisit, cupio igitur illi meo nomine sa-lutem dici, simulque me adventum illius expec-tare, quo si quid officii benevolentiaeque exhibe-ri possim, me omne in eum effusurum. Salutem præterea ex me dici cupio D. *Lavathero*, *Halle-ro* &c. Tu interim Vir humanissime perpetuum vale. Basileæ IV. Kalend. Julii 1577.

Totus T.

Christ. Urstadius.
(*Mathematum Professor.*)

Epiſtolæ